

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Institute for Social Research in Zagreb

Politika zaštite djece

INSTITUTA ZA DRUŠTVENA ISTRAŽIVANJA U
ZAGREBU

Zagreb, prosinac 2024. godine

1. UVOD

Kao neprofitna znanstvenoistraživačka ustanova, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (dalje u tekstu IDIZ) se sustavno, longitudinalno i interdisciplinarno bavi spoznajno i društveno značajnim, temeljnim i primijenjenim znanstvenim istraživanjima društva koja uključuju i istraživanja djece te istraživanja s djecom. IDIZ koristi svoja istraživanja kako bi podržao razvoj javnih politika i strategija koje su usmjerene na poboljšanje društvenog položaja djece i mladih. Također, temeljem znanstvenoistraživačkih nalaza, IDIZ razvija i provodi obrazovne aktivnosti koje su usmjerene na osnaživanje uloge djece u društvu i zajednici.

U ovom dokumentu prikazan je skup vrijednosti i ponašanja kojih se zaposlenici IDIZ-a i njihovi suradnici trebaju pridržavati kao i odgovornosti u osiguravanju sigurnog okruženja pri obavljanju istraživačkih i drugih institutskih aktivnosti koje uključuju djecu.

Ova je politika donesena s ciljem zaštite dostojanstva, prava, sigurnosti i dobrobiti djece te promicanja svijesti o odgovornosti za osiguravanje zaštite djece u istraživanjima i u institutskim aktivnostima koja uključuju djecu među zaposlenicima i suradnicima IDIZ-a.

Politika zaštite djece se odnosi na sva istraživanja i institutske aktivnosti koja uključuju djecu mlađu od 18 godina.

U skladu s čl. 43. Zakona o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17), riječi i pojmovni sklopovi koji se upotrebljavaju u ovom dokumentu, a koji imaju rodno značenje jednako se odnose na muški i ženski rod bez obzira na to jesu li u muškom ili ženskom rodu.

2. PRAVNI OKVIR POLITIKE

U izradi ovih smjernica poštivani su međunarodni i nacionalni pozitivni propisi te institucijski akti:

1. Konvencija o pravima djeteta Ujedinjenih naroda (1989.)
2. Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (2007.)
3. Povelja o temeljnim pravima Europske unije, čl. 24
4. Ugovor o Europskoj uniji, čl.3
5. Priopćenje Europske komisije: Program EU za prava djeteta
6. Ustav RH
7. Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji (NN 143/12, 105/15, 32/17, 53/22)
8. Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19, 47/20)
9. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/18)

10. Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12)
11. Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)
12. Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21)
13. Zakon o pravobranitelju za djecu (NN 73/2017)
14. Poslovnik o radu pravobranitelja za djecu (NN 49/2018)
15. Etički kodeks istraživanja s djecom (2020)
16. Etički kodeks IDIZ-a (2012)
17. Pravilnik o stegovnoj odgovornosti (2024)

3. DEFINICIJA POVREDE

Tijekom provedbe IDIZ-ovih istraživanja i drugih institutskih aktivnosti ne smije doći do sljedećih povreda:

- zanemarivanja od strane zaposlenika, suradnika ili od strane roditelja ili drugih odraslih osoba, ako sudjeluju u IDIZ-ovim istraživanjima i ostalim institutskim aktivnostima;
- fizičkog, seksualnog i emocionalnog zlostavljanja do kojeg može doći tijekom IDIZ-ovih projektnih aktivnosti s djecom;
- vršnjačkog zlostavljanja, fizičkog ili online tijekom IDIZ-ovih istraživanja i ostalih institutskih aktivnosti;
- rasističkih ispada nekog od zaposlenika ili suradnika prema djeci koji su uključeni u IDIZ-ova istraživanja i u drugim institutskim aktivnostima, kao i od strane drugih osoba koje u tim aktivnostima sudjeluju;
- diskriminacije na temelju etničke, rasne, vjerske, rodne, itd. pripadnosti od strane zaposlenika i suradnika kao i drugih osoba koje sudjeluju u IDIZ-ovim istraživačkim i institutskim aktivnostima;
- zlostavljanja povezanog s invaliditetom;
- zanemarivanja ili ignoriranja posebnih potreba koje sudionici IDIZ-ovih aktivnosti imaju (invaliditet, prehrabene, zdravstvene, socijalne potrebe, itd.);
- rodno uvjetovanog nasilja i nasilja temeljenog na seksualnoj orijentaciji;
- destruktivne radikalizacije i ekstremističkog ponašanja od strane zaposlenika, vršnjaka ili drugih osoba tijekom provedbe IDIZ-ovih istraživanja i institutskih aktivnosti;
- seksualnog iskorištavanja;
- korištenja droga i drugih psihoaktivnih supstanci i supstanci koje izazivaju ovisnost;

- neprijavljivanje uočenog zanemarivanja ili zlostavljanja djece u njihovim obiteljima ili zajednici nadležnim institucijama;
- problemi koji su posebni u populaciji, npr. grupno nasilje;
- i drugih situacija koje predstavljaju rizik za dijete.

4. NEDOPUŠTENI PONAŠANJE U RADU S DJECOM

IDIZ-ovi zaposlenici i drugi predstavnici smatraju nedopuštenim ponašanjem sljedeće ponašanje, koje će se i sankcionirati:

- svako djelovanje koje prelazi granice profesionalnog ponašanja u istraživačkim i drugim institutskim aktivnostima u kojima sudjeluju djeca;
- zanemarivanje djece i ignoriranje njihovih posebnih potreba tijekom istraživačkih i drugih institutskih aktivnosti;
- vrijeđanje djece na temelju bilo kojeg kriterija;
- udaranje, fizički napad na djecu tijekom istraživačkih i drugih institutskih aktivnosti;
- fizičko, psihičko ili emocionalno zlostavljanje djece;
- rodno uvjetovano nasilje;
- seksualni odnos s osobama mlađim od 18 godina, bez obzira na definiciju punoljetnosti ili zakonski priznat konsenzus u različitim zemljama. Pogrešno uvjerenje o dobi djece ne može se smatrati prihvatljivom obranom;
- odnose s djecom koji se na bilo koji način mogu smatrati iskorištavanjem, maltretiranjem ili zlostavljanjem;
- korištenje neprikladnog jezika ili davanje neprimjerenih i uvredljivih prijedloga i savjeta;
- djelovanje kako bi posramili, ponizili, omalovažavali ili prezirali dijete ili bilo koji drugi oblik emocionalnog zlostavljanja;
- korištenje droge i drugih štetnih supstanci s djecom;
- diskriminiranje djece ili neke od njih tretirati posebno, pritom isključujući druge;
- neprijavljivanje primijećenog zanemarivanja ili zlostavljanja djece od strane obitelji, vršnjaka ili zajednice nadležnim instancama.

Osim toga, tijekom provedbe istraživanja i drugih institutskih aktivnosti s djecom koje organizira i provodi IDIZ, nedopuštenim ponašanjem se smatra:

- vrijeđanje djece od strane drugih sudionika IDIZ-ovih istraživanja i institutskih aktivnosti, njihovih vršnjaka i drugih osoba;

- diskriminacija djece po bilo kojoj osnovi od strane drugih sudionika i drugih uključenih osoba;
- fizičko, psihičko i emocionalno zlostavljanje djece od strane drugih sudionika istraživanja i drugih institutskih aktivnosti;
- rodno uvjetovano nasilje od strane drugih sudionika i drugih uključenih osoba;
- seksualno nasilje od strane drugih djece sudionika i drugih uključenih osoba prema djeci;
- nametanje ekstremističkih stavova (radikalizacija) i ekstremističko ponašanje sudionika i drugih uključenih osoba;

Ovaj popis nije konačan ili definiran isključivo u ovim okvirima, što znači da treba izbjegavati svaku radnju ili ponašanje koje bi moglo biti neprikladno ili potencijalno uvredljivo prema djeci.

5. PRAKSE ZAPOŠLJAVANJA I ODABIRA SURADNIKA

IDIZ se obvezuje da će kod zapošljavanja novih osoba, odabira suradnika i drugih osoba koje bi mogle raditi s djecom, posebno paziti na:

- smanjenje mogućnosti angažiranja mogućih nasilnika strogim provjerama i visokim standardima prilikom zapošljavanja i odabira suradnika;
- odbijanje nepodobnih kandidata u fazi prijave ili intervjuja;
- sprječavanje zlostavljanja djece razvijanjem opsežnih politika te dogovorom oko sigurnosnih praksi;
- izradu detaljnog i jasnog opisa posla za osobe koje rade s djecom, bilo da su zaposlenici, volonteri ili suradnici.

Svaki novi zaposlenik u IDIZ-u, za kojeg se očekuje da će raditi s djecom, bit će obavezan pročitati i detaljno se upoznati s politikama zaštite djece te sigurnosnim praksama koje se u IDIZ-u primjenjuju, kao i o postupcima i sankcijama do kojih dolazi ako se politike prekrše. Ta procedura provest će se prije nego što osoba potpiše ugovor o radu, a o tome će brinuti ravnatelj IDIZ-a i voditelj znanstveno-istraživačkog odjela u okviru kojeg će zaposlenik raditi.

Novi zaposlenici, a koji će raditi s djecom, nakon što se upoznaju s politikama zaštite djece, proći će trening o tome kako te politike provoditi. Takav trening provodit će znanstvenici i/ili iskusniji kolege koji rade s djecom. Osim toga, na početku, novi zaposlenici, a posebno asistenti i viši asistenti, neće obavljati istraživačke i druge institutske aktivnosti s djecom samostalno, nego će biti pod nadzorom znanstvenika i/ili u slučaju stručnih službi iskusnijih kolega, kako bi se osiguralo da se politike zaštite djece zaista provode i smanjila mogućnost nedopuštenog ponašanja, do kojeg bi došlo zbog neiskustva ili neznanja.

6. OBVEZE IDIZ-a I NJEGOVIH ZAPOSLENIKA TIJEKOM RADA S DJECOM

Prema zakonima Republike Hrvatske, djetetom se smatra svaka osoba koja nije navršila 18 godina. IDIZ-ovi zaposlenici zajedno s drugim osobama s kojima surađuju, a koji rade s djecom, smatraju se

odgovornima za sigurnost i zaštitu djece s kojom rade, s kojom su u kontaktu, i s kojima dolaze u kontakt putem svog rada posebno tijekom istraživačkih i drugih institutskih aktivnosti.

U svim svojim djelatnostima koje uključuju djecu, IDIZ osigurava siguran prostor u kojem su one zaštićene od povreda i gdje im je omogućeno aktivno sudjelovanje u aktivnostima. Zaposlenici IDIZ-a i njegovi predstavnici uvijek će održavati najviše standarde ponašanja prema djeci, kako je navedeno u ovoj Politici zaštite djece.

IDIZ se obvezuje da će:

- osigurati da su njegovi zaposlenici i predstavnici svjesni problematike kršenja prava djece;
- osigurati da njegovi zaposlenici i predstavnici stvaraju siguran prostor u kojem se sprječava rizik od fizičkih i psihičkih povreda djece, kao i potencijalnog zlostavljanja;
- osigurati da svi njegovi zaposlenici i predstavnici koji rade s djecom imaju potrebna znanja i metode, bilo pedagoške ili vezane za rad s djecom, te da su sposobni kreirati istraživačke i druge institutske aktivnosti koji smanjuju prethodno navedene rizike za djecu na najmanju moguću mjeru;
- osigurati da njegovi zaposlenici i predstavnici učinkovito reagiraju na svako prijavljeno zlostavljanje pružajući podršku za uključenu djecu;
- podnijeti prijavu nadležnim institucijama u slučaju da zaposlenici, i drugi suradnici IDIZ-a saznaju za bilo kakvu štetu nanесenu djetetu uključenom u IDIZ-ove istraživačke i druge institutske aktivnosti od strane nekoga iz njihove obitelji ili zajednice, izvan IDIZ-ovih istraživačkih i drugih institutskih aktivnosti;
- osigurati da su svi partneri organizacije koji rade s djecom svjesni politike zaštite te da na svim zajedničkim aktivnostima svi uključeni djeluju prema tim politikama. U tu svrhu, u partnerske ugovore za projekte ili aktivnosti koje uključuju djecu, dodat će se članak koji se odnosi na provedbu politike zaštite djece. Projektni partneri IDIZ-a će imati usvojenu politiku zaštite djece i isti dokument postavljen na svojim mrežnim stranicama;
- upoznati s politikama zaštite djece sve suradnike i druge osobe koje su uključene u provedbu istraživanja i institutskih aktivnosti te osigurati da se one primjenjuju.

Zaštita djece uključuje i brigu za:

- zdravlje, dobrobit i sigurnost djece;
- prepoznavanje njihovih potreba, posebno onih povezanih sa zdravstvenim stanjem;
- prepoznavanje potreba djece s posebnim potrebama i problemima povezanim s učenjem;
- osiguravanje prve pomoći;
- emocionalnu dobrobit;
- online sigurnost i druge moguće s njom povezane probleme;

prikladne planove za djecu kada su na izletima, terenskoj nastavi itd.

IDIZ-ovi zaposlenici će tijekom svih aktivnosti koje provodi s djecom brinuti o:

zaštitu djece od maltretiranja i zlostavljanja;

sprječavanju mogućeg lošeg utjecaja na zdravlje ili razvoj djece;

osiguravanju da djeca rastu i razvijaju se u okruženju koje im pruža sigurnost i brigu;

poduzimanju svih koraka kako bi osigurali najbolje ishode za svu djecu.

7. PROVEDBA POLITIKE ZA ZAŠTITU DJECE

Sljedeći kriteriji definiraju pravilnu provedbu politike:

- Politika zaštite djece je diseminirana među IDIZ-ovim zaposlenicima i predstavnicima;
- Politika zaštite djece je objavljena na IDIZ-ovim web stranicama te uvijek dostupna svim zainteresiranim;
- zapošljavanje i odabir osoblja i ostalih zaposlenika odražava predanost IDIZ-a u pogledu zaštite djece. Neispunjavanje aspekata povezanih s Politikom mora se smatrati ozbiljnim kršenjem IDIZ-ove radne etike i načela;
- sve IDIZ-ove aktivnosti u koje su uključena djeca moraju se prethodno evaluirati od strane Etičkog povjerenstva, kako bi se osiguralo da se identificiraju svi potencijalni rizici za zaštitu djece i razviju odgovarajući sustavi praćenja;
- kad je riječ o korištenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija (internet, web stranice, društvene mreže, digitalna fotografija) IDIZ pridaje veliku važnost osiguravanju uvjeta u kojima su djeca zaštićena od bilo kakvih mogućih rizika;
- zaposlenici IDIZ-a koji provode istraživačke i druge institutske aktivnosti upoznat će i djecu s kojima rade, njihove roditelje i skrbnike te druge osobe zadužene za brigu o djecom, o politikama zaštite djece, kako bi znali kakvo ponašanje očekuju od zaposlenika i drugog osoblja IDIZ-a, kao i koja su ponašanja nedopuštena te kako reagirati ako do njih dođe.

8. ODGOVORNOSTI IDIZ-a

IDIZ-ovi zaposlenici i njegovi predstavnici odgovorni su za stvaranje radnog okruženja koje promiče provedbu i razvoj načela navedenih u ovoj politici. Ovisno o svojim funkcijama i ulogama, zaposlenici su odgovorni za osiguravanje ravnopravnog radnog okruženja na lokacijama i u prostorima gdje se provode projektne aktivnosti. Osobe koje organiziraju i provode aktivnosti koje uključuju djecu, odgovorni su za brigu o njihovoj sigurnosti i dužni su štititi djecu od svih ranije navedenih opasnosti.

IDIZ-ovi zaposlenici i njegovi predstavnici također se obvezuju da će:

- biti oprezni u prepoznavanju situacija koje mogu predstavljati rizik za djecu i znati upravljati njima;
- prijaviti svaku zabrinutost, sumnju ili spoznaju o mogućem zlostavljanju ili maltretiranju djece, kako je utvrđeno u ovoj politici;

- organizirati aktivnosti i atmosferu na radnom mjestu kako bi se rizici sveli na najmanju moguću mjeru;
- poštivati prava djece i tretirati ih s uvažavanjem, iskrenošću i dostojanstvom;
- osigurati da su osobe koje prijave nedozvoljeno ponašanje od strane zaposlenika ili drugog osoblja iz zaštićene nakon što to učine, te da imaju podršku tijekom cijelog postupka;
- prijaviti svaku sumnju na zanemarivanje ili zlostavljanje djece od strane obitelji, vršnjaka i zajednice nadležnim institucijama.

9. OSOBA ODGOVORNA ZA PRIJAVU I PODUZIMANJE MJERA U SLUČAJEVIMA SUMNJE NA NEDOPUŠTENO PONAŠANJE

U slučaju sumnje na neko nedopušteno ponašanje ili zlostavljanje, koji je bilo koji zaposlenik ili suradnik počinio prema djeci, dijete, mlada osoba ili bilo koja s njima povezana odrasla osoba dužna je o tome izvijestiti ravnatelja IDIZ-a koji potom poduzima daljnje mjere.

U slučaju da je osoba na koju se sumnja ravnatelj, o mogućim sumnjama za nedopušteno ponašanje ili zlostavljanje treba obavijestiti Upravno vijeće IDIZ-a.

Svaka osoba povezana s IDIZ-om mora brinuti o sigurnosti u radu s djecom i mora se osjećati ohrabreno da s ravnateljem IDIZ-a podijeli svaku zabrinutost ili sumnju na loše ili nedopušteno ponašanje bilo kojeg zaposlenika ili suradnika, te mora znati da će ravnatelj te sumnje shvatiti ozbiljno.

U slučaju primitka takvih primjedbi, ravnatelj IDIZ-a dužan je:

- osigurati da je dijete koje izražava svoje sumnje sigurno i udaljeno od zaposlenika ili suradnika IDIZ-a na kojeg se te sumnje ili optužbe odnose;
- kontaktirati roditelje ili skrbnike djeteta;
- postupiti sukladno odredbama Zakona o radu te internim aktima IDIZ-a prema zaposleniku na kojeg se sumnje ili optužbe odnose;
- svaka disciplinska istraga treba se provesti tek nakon završetka istrage o sigurnosti djeteta.

10. ZAŠTITA PODATAKA DJECE

- Zaposlenici će brinuti o zaštiti podataka djece koji sudjeluju u aktivnostima organizacije. Podaci koji se prikupljaju tijekom registracije u okviru neke aktivnosti, moći će vidjeti samo osobe koje organiziraju i provode aktivnost te oni neće biti dostupni nikome drugome.

- Ako koriste potpisne liste, koje su potrebne za potvrdu provedbe aktivnosti i izvještavanje, podaci na listama bit će dostupni samo projektnom koordinatorskom i bit će korišteni isključivo za izvještavanje.

- Djeca neće biti fotografirana ili snimana bez pristanka roditelja ili skrbnika. U slučaju nužnosti fotografiranja zbog izvještaja, fotografije nigdje neće biti objavljene niti dijeljene s javnošću. Ako će se snimati i fotografirati aktivnosti i programi koji uključuju djecu, njihova lica bit će prekrivena.

11. PROMICANJE ETIČNOSTI I ZAŠTITA DJECE

1. Upravna tijela IDIZ-a su dužna promicati etično ponašanje svih zaposlenika u odnosima s djecom, te ih obrazovati o institucijskim pravilima kao i o njihovim obvezama i pravima.

2. Etičko povjerenstvo IDIZ-a prati primjenu etičkih načela i obaveza u istraživanjima i radu s djecom te daje mišljenje (čl. 2., čl. 12., Poslovnik o radu etičkog povjerenstva, 2012). Za utvrđivanje stegovne odgovornosti zaposlenika u smislu IDIZ-ovog Pravilnika o stegovnoj odgovornosti (2024) nadležno je Stegovno povjerenstvo i ravnatelj IDIZ-a (čl. 16., Poslovnik o radu etičkog povjerenstva, 2012; Pravilnik o stegovnoj odgovornosti, 2024).

12. REVIZIJA DOKUMENTA

IDIZ-ova politika zaštite djece dostupna je na sljedećoj poveznici: <https://www.idi.hr/hr/o-nama/javne-informacije/dokumenti>

Ova politika zaštite djece bit će revidirana svake godine, a po potrebi i češće, ako se uvidi da neka od praksi i odredbi ne odgovara ili ovisno o aktivnostima koje će se s djecom provoditi.

Politiku zaštite djece odobrava i potpisuje ravnatelj IDIZ-a.

KLASA: 990-01/24-01/18

URBROJ: 251-793-01-01-24-1

U Zagrebu, 19. prosinca 2024. godine

Ravnatelj Instituta za društvena
istraživanja u Zagrebu

dr.sc. Boris Jokić

e-mail: boris@idi.hr